

Piimatööstuse 2013. aasta I poolaasta ülevaade

Antud ülevaates on kajastatud 2013. aasta I poolaasta — I pa (6 kalendrikuu: jaanuar-juuni) piimasektori andmeid, mis on Statistikaameti (SA) kvartalstatistika andmed, s.t esialgsed. Ülevaade hõlmab kogu piimatööstuse sektori ettevõtteid koondatult. Toiduainetööstus sisaldab ka joogitootmise tööstuse andmeid. Ülevaate lõpus (Lisas) on koondtabel, kus on esitatud piimaga seotud erinevate näitajate hetkeseis ja muutused 2012-13 I poolaastate võrdluses.

2013. aasta I pa kokkuvõte

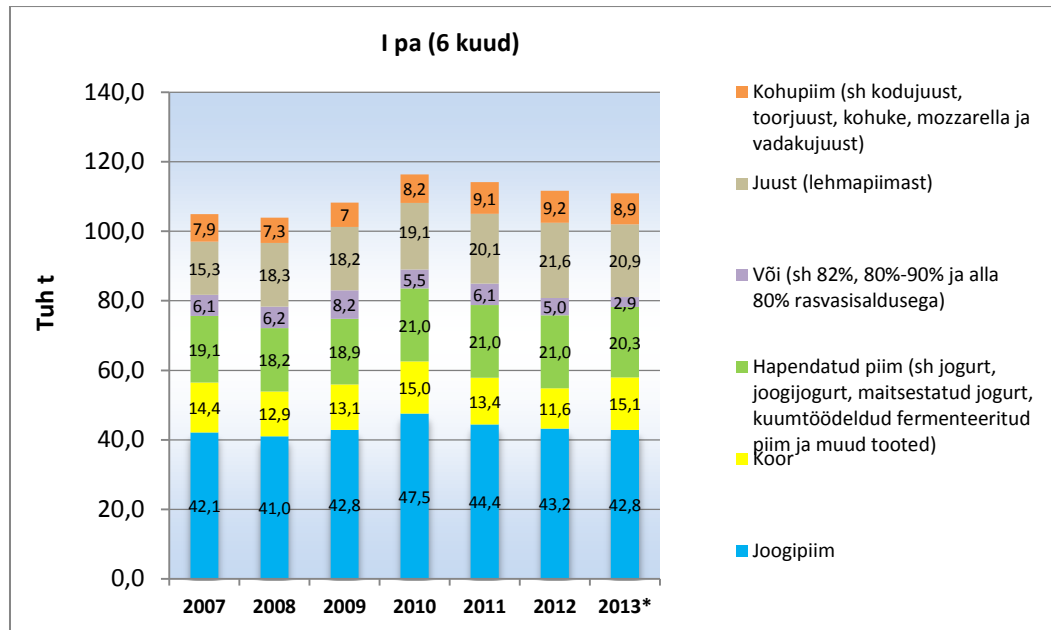
- SA andmetel töötles piimatooteid 24 ettevõtet (juriidilist isikut), kus tööga oli keskmiselt hõivatud 2084 inimest (-4,5%) ning lisandväärtus töötaja kohta piimatööstuses oli 4960 eurot (-4,9%). Piimatööstuse tööga hõivatud keskmine töötasu oli 910 eurot kuus brutos (+5,0%).
- Piimatoodete töötlemine oli SA esialgsel andmetel poolaasta kokkuvõttes kerges languses. 2013. aasta I pa jooksul töödeldi ligi 111 tuhat tonni piimatooteid, mida oli mahult 0,6% vähem eelneva perioodiga võrreldes. Enim toorpiimast töödeldud piimatoodete oli joogipiima — 42,8 tuhat tonni (-0,9%), mis moodustas 38,6% piimatööstuse poolt kogu töödeldu mahust. Koore maht ületas 15 tuhande tonni piiri ning suurenes 30,2% (maailmaturu soodsate hindade mõjul). Koor oli ainuke piimatoodete 2013. aasta I pa, mille töötlemise maht kasvas.
- SA esialgsel andmetel oli Eesti piimatööstuse müügitulu 188,1 mln eurot (+1,5%); kogukulud 182,6 mln eurot (+2,9%) ning teenitud kogukasum 5,4 mln eurot (-29,0%).
- Piimatoodete ekspordi käive suurenes 12,3%; Euroopa Liidu liikmesriikidesse +6,4% ja kolmandatesse riikidesse +34,3%.
- Piimatööstuse investeeringuid materiaalsesse põhivarasse olid 2013. aasta I pa 6,4 mln eurot (-1,2%). Suurimateks investeeringuobjektideks olid masinad ja seadmed 5,2 mln euroga (-10,1%).

1. Piimatoodete töötlemine

SA esialgsel andmetel suurenes piimatoodang 2013. aasta I pa 4,1% ning samuti reliseeriti varasemast 5,5% enam piima (vaata lisaks joonis 13). Vaatamata piimatoodangu kasvule ning piima suuremale tarnimisele piimatoodete töötlemise kogused mõnevõrra vähenesid. Piimatööstuse töötles 2013. aasta I pa 110,9 tuhat tonni piimatooteid, mida oli 0,6% vähem kui 2012. aastal I pa (joonis 2). Suurim osa töötlemismahust oli joogipiimal (38,6%), mida töödeldi 42,8 tuhat tonni. Joogipiima töötlemise maht oli 2013. aasta I pa kokkuvõttes ligi 1% vähenenud, seda koore töötlemise suurema tulukuse ning kasvanud toorpiima ekspordi tõttu antud perioodil. Töötlemismahtudel järgnesid joogipiimale juust (18,9%), hapendatud piim (18,3%) ja koor (13,6%). Ainsana piimatoodetest suurenes töötlemismahult just koor (+30,2%), seda põhjusel, et I pa vältel maksti maailmaturul koore eest head hinda.

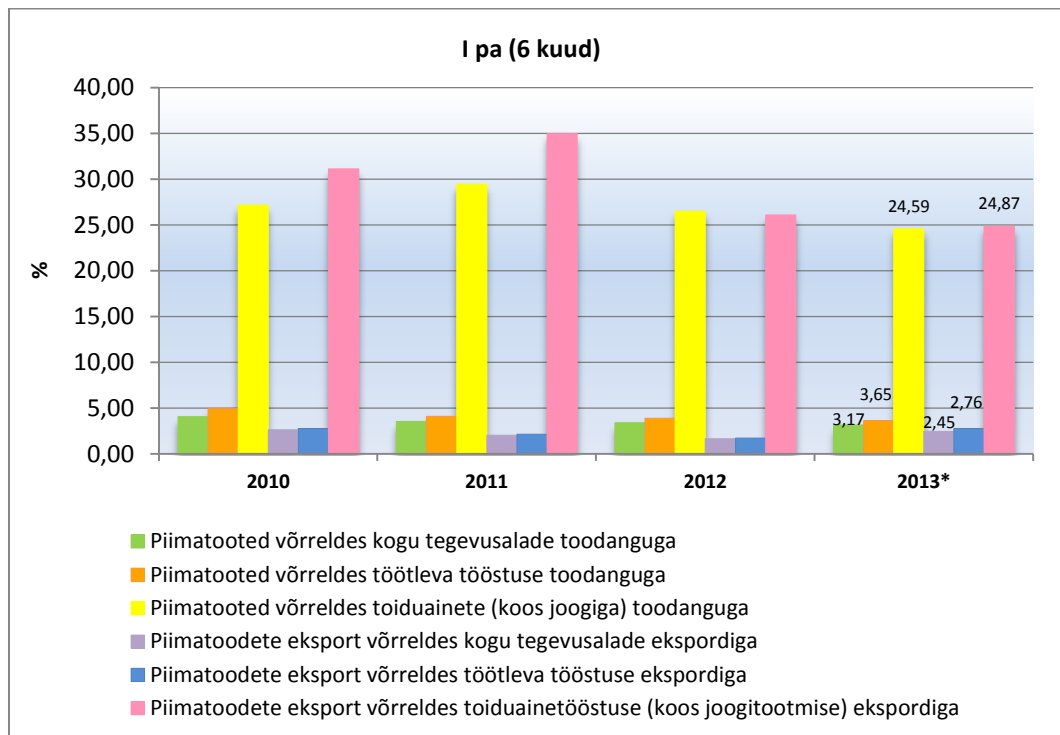
2013. aasta I pa arvestuses töödeldi mahult vähim 80%-<90% rasvasisaldusega võid — 1,4 tuhat tonni (-44,0%) ning 82%-list võid 1,5 tuhat tonni (-40,0%). Või toodangu langust mõjutab maailmaturu hind, mille tõttu on või hind volatiilne, ning saadav hind mõjutab juba

omakorda toodangumahtu. Või osas on samas märgata ka siseturu tarbimise järjepidevat vähenemist, milles on oma osa või hinna märgatavas kallinemises võrreldes varasemaga.

Joonis 2. Piimatoodete töötlemise mahud ja jagunemine 2010-2013 I poolaastal.
Allikas: SA.

Piimatoodete töötlemismahtude languse taustal 2013. aasta I pa vähenes ka piimatoodete osakaal võrreldes teiste tegevusalade toodanguga. Piimatoodete toodangu osatähtsus kõigi tegevusalade toodangus oli 3,2% (-0,2 protsendipunkti), töötleva tööstuse toodangus 3,6% (-0,3 protsendipunkti) ning toiduainetööstuse toodangus 24,6% (-1,9 protsendipunkti). Piimatoodete ekspordi osatähtsus võrreldes töötleva tööstuse ja kogu tegevusalade ekspordiga oli vastavalt 2,8% (+1,1 protsendipunkti) ja 2,5% (+0,8 protsendipunkti); võrreldes toiduainetööstuse ekspordiga oli piimatoodete ekspordi osatähtsus 24,9% (-1,2 protsendipunkti) (joonis 3).

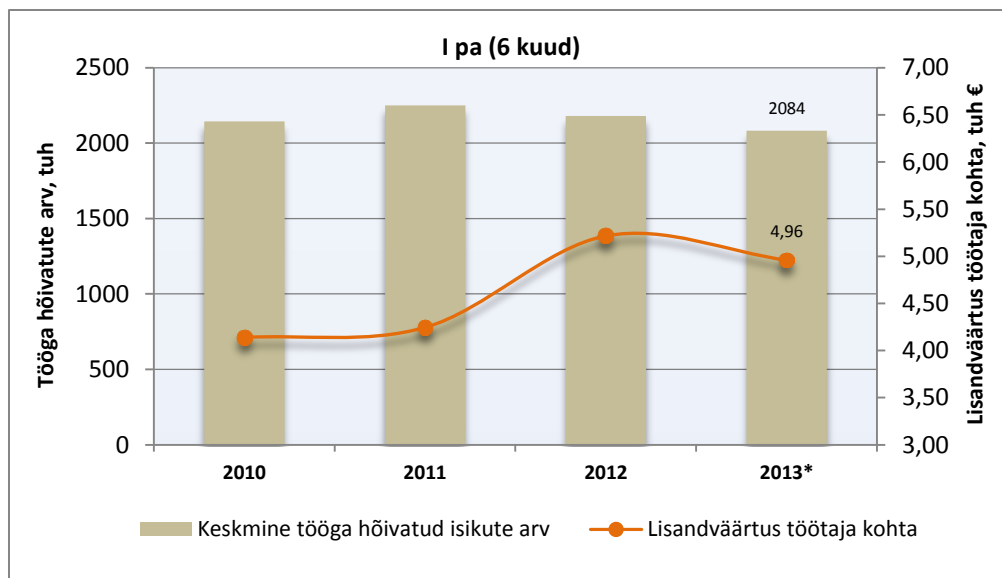

Joonis 3. Piimatoodete toodangu osatähtsus võrreldes teiste tegevusalade toodangu ja ekspordiga 2010-2013 I poolaastal. *Allikas: SA.*

2. Piimatööstuse majandusnäitajad

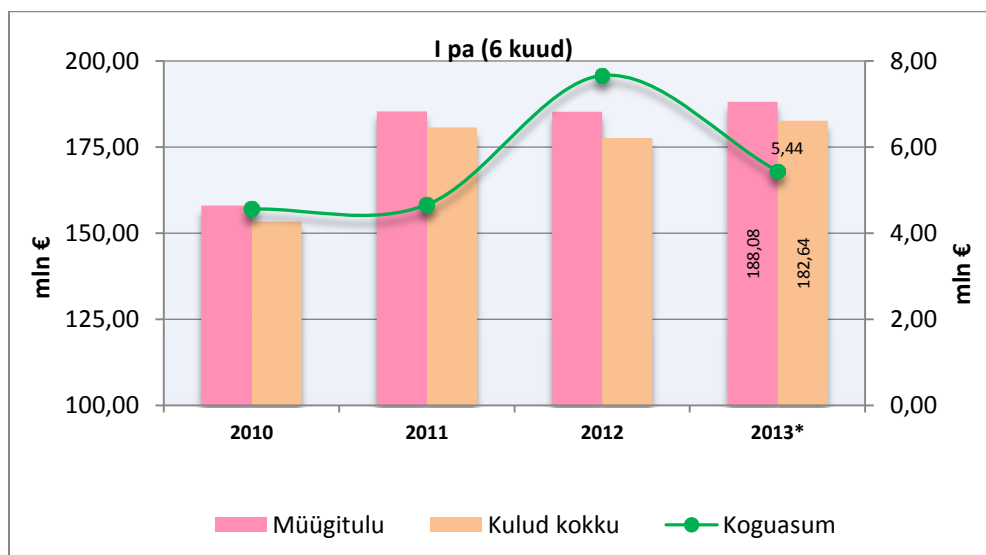
2013. aasta I pa tegutses SA andmetel 24 piimatöötlemisettevõtet (+3), s.o juriidilist isikut. Piimatööstuses oli vaadeldaval perioodil keskmiselt 2084 inimest tööga hõivatud¹, 98 inimest ehk 4,5% vähem kui 2012. aasta I pa. Tööga hõivatute arvu vähenemine tulenes töötlemisüksuste ümberpaiknemisest ning tööprotsessi optimeerimisest. Piimatööstuses loodud lisandväärtus töötaja kohta oli 2013. aasta I pa 4960 €, mida oli võrreldes 2012. aasta I pa 4,9% vähem (joonis 4).

¹ Tööga hõivatud isikud – kõigi ettevõttes töötavate isikute arv, olenemata tööandala pikkusest (sh omanikud ja nende tasuta töötavad pereliikmed, osaajaga töötajad, hooajatöötajad jt)

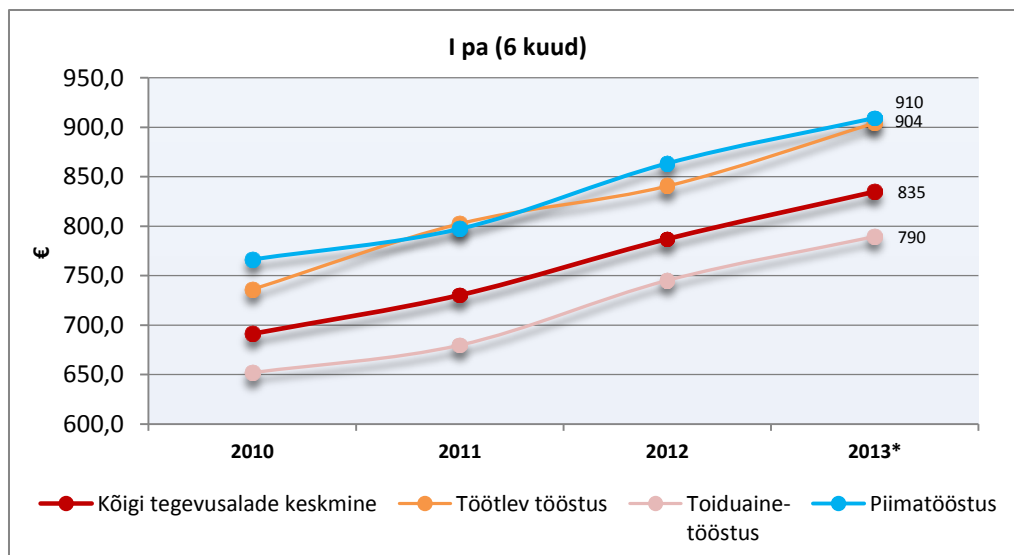
Joonis 4. Piimatööstuse juriidilisest isikust ettevõtete arv, tööga hõivatute arv ning lisandväärtus töötaja kohta 2010-2013 I poolaastal. *Allikas: SA.*

Esialgsetel andmetel oli piimatööstuse müügitulu 2013. aasta I pa 188,1 mln € (+1,5%). Müügitulu kasv võrreldes 2012. aasta I pa tulenes enamuse piimatoodete hindade kallinemisest jaekettides. Kogukulud olid 182,6 mln € (+2,9%) ning kasvasid tootmiskulude ja tooraine hinnatõusu tõttu. Teenitud kasum vähenes eelnenud poolaastaga võrreldes oluliselt (-29,0%) kogukulude kiirema kasvutempo mõjul, ning oli 2013. aasta I pa 5,44 mln € (joonis 5).

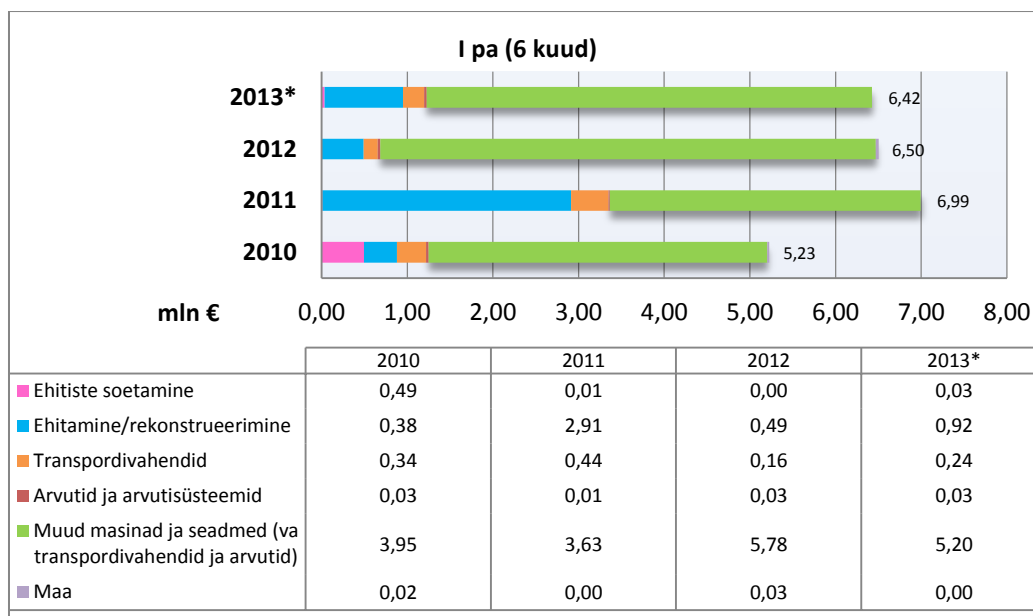
Joonis 5. Piimatööstuse müügitulu, kogukulud ja kogukasum 2010-2013 I poolaastal. *Allikas: SA, *esialgsed andmed.*

Piimatööstuses tööga hõivatute töötasu oli 2013. aasta I pa 910 € kuus (+5,3%) brutos, mida oli 8,3% rohkem kui Eestis kõigi tegevusalade keskmisena, ning 15,2% enam kui toiduainetööstuses keskmiselt (joonis 6).

Joonis 6. Piimatööstuse keskmine töötasu (brutos) 2010-2013 I poolaastal.
*Allikas: SA, *esialgsed andmed.*

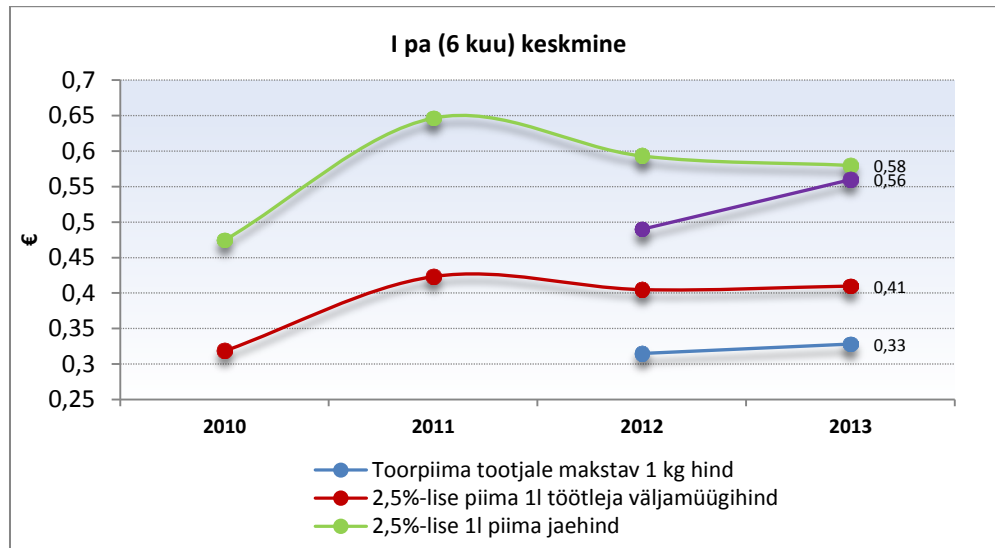
Piimatööstuse investeeringuid materiaalsesse põhivarasse olid viimasel kahel aastal I pa arvestuses sisuliselt samas suurusjärgus. 2013. aasta I pa investeeriti 6,4 mln € (-1,2%). Stabiilselt on olnud piimatööstuse suurimaks investeeringuobjektiks masinad ja seadmed — 2013. aasta I pa investeeriti neisse 5,2 mln €, mis moodustas 78% investeeringutele kulunud kogusummast, samas seadmetesse investeeritud summa oli varasemast 10,1% väiksem. Piimatööstused panustasid võrreldes varasemaga 2013. aasta I pa oluliselt enam ehitamisesse ja rekonstrueerimisse, seda tehti ligi 1 mln € väärtuses (+86,6%) (joonis 7).

Joonis 7. Piimatööstuse investeeringud materiaalsesse põhivarasse 2010-2013 I poolaastal.
*Allikas: SA, *esialgsed andmed.*

3. Piimatoodete hinnad

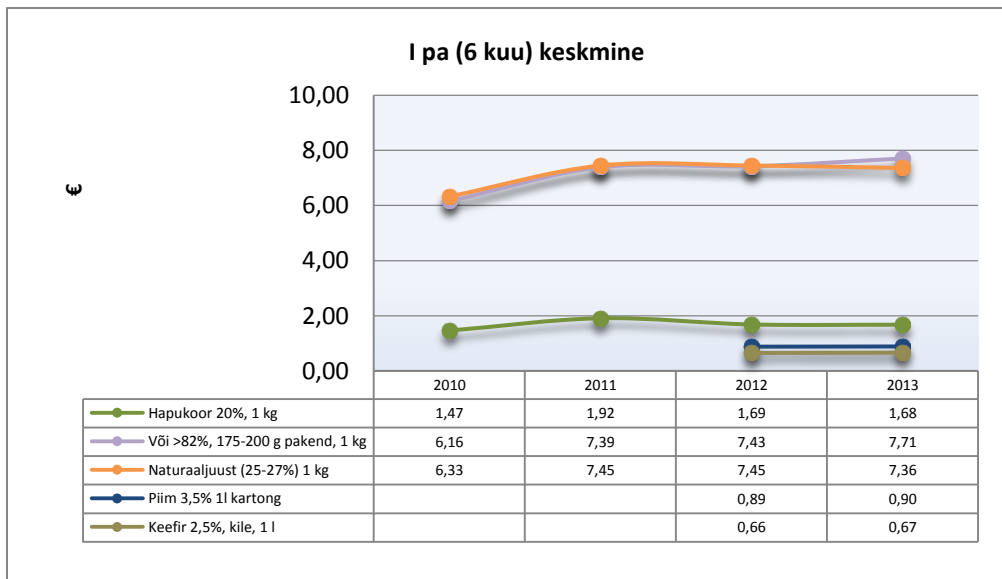
Toorpiima tootjale maksti Emori poolt kogutavate andmete põhjal 2013. aasta I pa 1 kg piima eest keskmiselt 0,33 eurot (+4,2%); mahepiima tootjale 1l eest keskmiselt 0,56 eurot (+14,3%). 2,5%-lise piima töötleva väljamüügihind oli Emori andmetel 2013. aasta I pa 0,41 €/l (ei muutunud); jaehind keskmiselt 0,58 €/l (-2,2%) (joonis 8).

Joonis 8. Piima hind keskmiselt erinevates tarneahela lülides 2010-2013 I poolaastal.
Allikas: Emor.

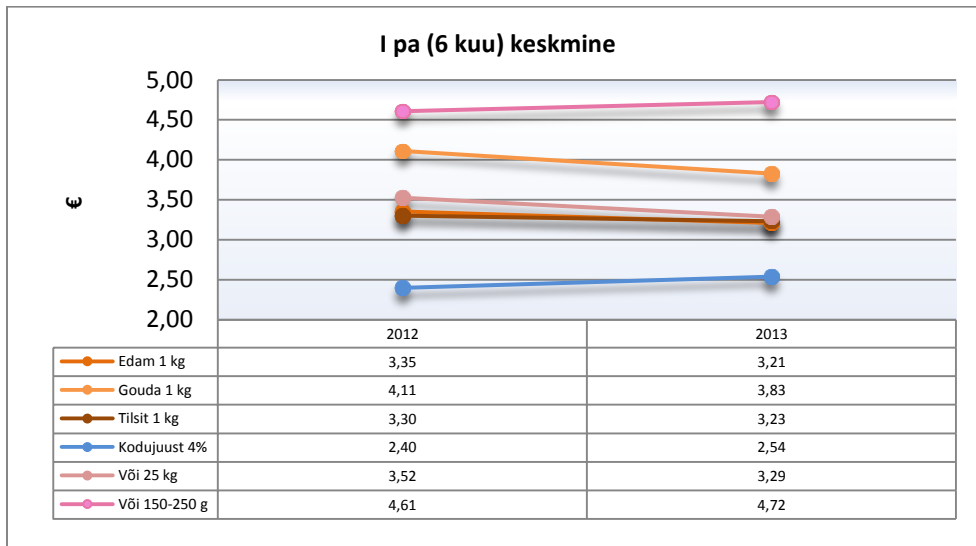
Piimatoodete hinnad 2013. aasta I pa kokkuvõttes üldjoontes kallinesid. 82%-lise rasvasisaldusega 1 kg või jaehind kauplustes oli keskmiselt 7,71 eurot (+3,8%); 3,5%-lise kartongpiima jaehind 0,90 eurot (+0,9%), keefiri hind 0,67 eurot (+1,5%). Poolaasta kokkuvõttes langes 25-27%-lise naturaaluustu 1 kg jaehind, mis maksis 7,36 eurot (-1,2%) ja 20%-lise hapukoore 1 kg jaehind, mis maksis 1,68 eurot (-0,5%) (joonis 9).

Erinevate tootegruppide (s.h piimatooted) hinnainfo 2013. aasta I pa kohta leiab Emori kodulehelt [siit](#).

Joonis 9. Erinevate piimatoodete jaehinnad 2010-2013 I poolaastal keskmiselt. Allikas: Emor.

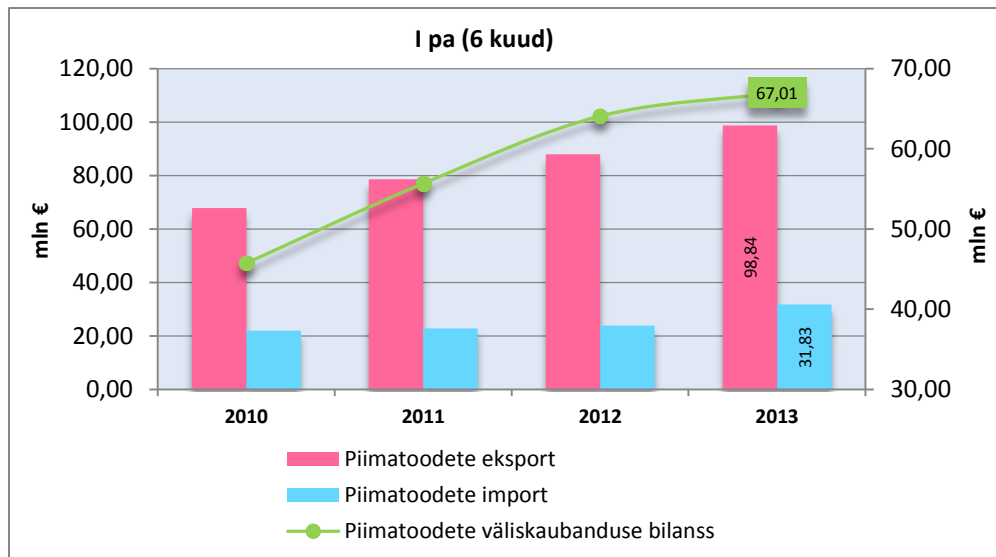
Juustude 1 kg töötleva väljamüügihindad olid 2013. aasta I pa Emori andmetel järgnevad: Edam 3,21 eurot (-4,3%), Gouda 3,83 eurot (-6,7%), Tilsit 3,23 eurot (-2,1%). 4%-line kodujuustu 1 kg töötleva väljamüügihind oli 2,54 eurot (+5,8%), väikepakendis võil (150-250 g) 4,72 eurot (+2,5%) ja 25 kg monoliitvõil 3,29 eurot (-6,7%) (joonis 10).

Joonis 10. Juustude ja võil 1 kg väljamüügihind 2012-2013 I poolaastal. Allikas: Emor.

4. Piimatoodete väliskaubandus

Piimatoodete ekspordikäive on viimastel aastatel liikunud tõusvas trendis. 2013. aasta I pa oli piimatoodete ekspordikäive 98,8 mln €, mis oli 2012. aasta I pa näitajast 10,8 mln € ehk 12,3% suurem (joonis 11).

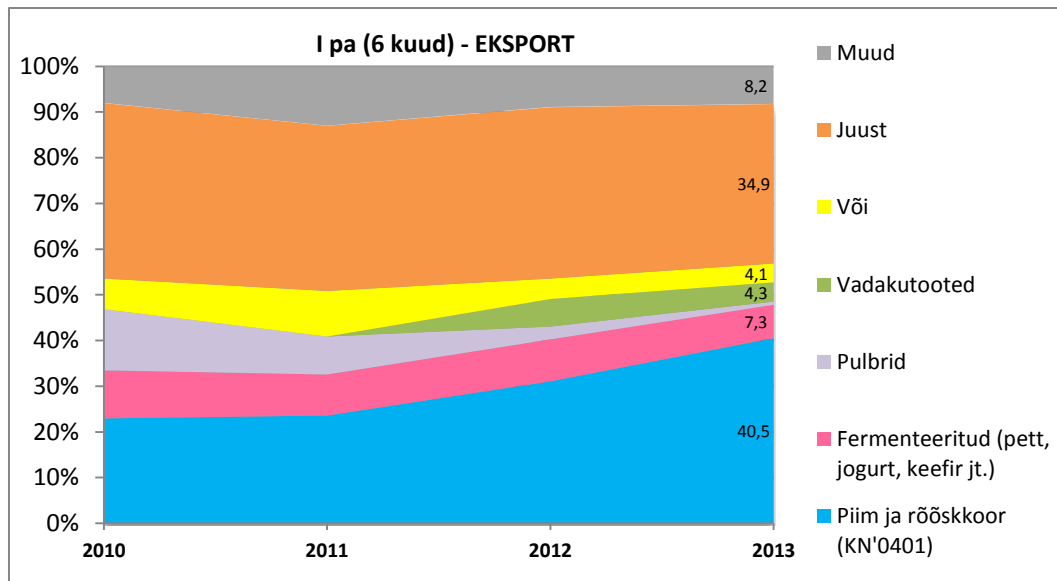

Joonis 11. Piimatoodete väliskaubandus 2010-2013 I poolaastal. *Allikas: Põllumajandusministeeriumi andmete põhjal.*

Piimatooted moodustasid kogu põllumajandustoodangu ekspordist 2013. aasta I pa 17,4%. Kui võrrelda seda 2012. aasta I pa, siis piimatoodete osa vähenes 1,3 protsendipunkti.

Eesti piimatööstused eksportisid Euroopa Liidu liikmesriikidesse 2013. aasta I pa 73,7 mln euro väärtuses piimatooteid. Euroopa Liidu suunaline eksport moodustas 74,6% piimatoodete ekspordist ja suurenes käibelt 4,4 mln eurot (+6,4%). Samas ekspordi osakaal Euroopa Liitu vähenes 4,1 protsendipunkti, mille võrra kasvas eksport kolmandatesse riikidesse. Piimatoodete väljavedu kolmandatesse riikidesse toimus 25,1 mln € väärtuses ja suurenes käibelt 34,3%.

Enim eksporditud piimatooode 2013. aasta I pa oli piim ja rõõskkoor, mis moodustas 40,5% piimatoodete ekspordist (joonis 12), ning mille käive kasvas 46,0%. Piima ja rõõskkoore ekspordi mahust 92,2% moodustas toorpiima eksport, mida viidi Leetu (65,4%) ja Lätti (34,6%). Käibe arvestuses moodustas toorpiima eksport 81,3% suuruse osa piima ja rõõskkoore ekspordist. Juustu eksport moodustas 34,9% piimatoodete ekspordist, ning käive suurenes 4,7% võrra. Või moodustas 4,1% piimatoodete ekspordist ja käive suurenes 0,4%. Oluliselt vähenes pulbrite (-72,3%), vadakutoodete (-20,7%) ja fermenteeritud piimatoodete (-11,5%) ekspordi käive.

Joonis 12. Piimatoodete osatähtsus eksportkäibes 2010-2013 I poolaastal.
Allikas: Põllumajandusministeeriumi andmete põhjal.

Põhjalikemate andmetega piimatoodete ekspordist ja samuti impordist 2013. aasta I pa kohta saab tutvuda Põllumajandusministeeriumi kodulehel [siit](#).

5. Olukord rahvusvahelisel piimaturul

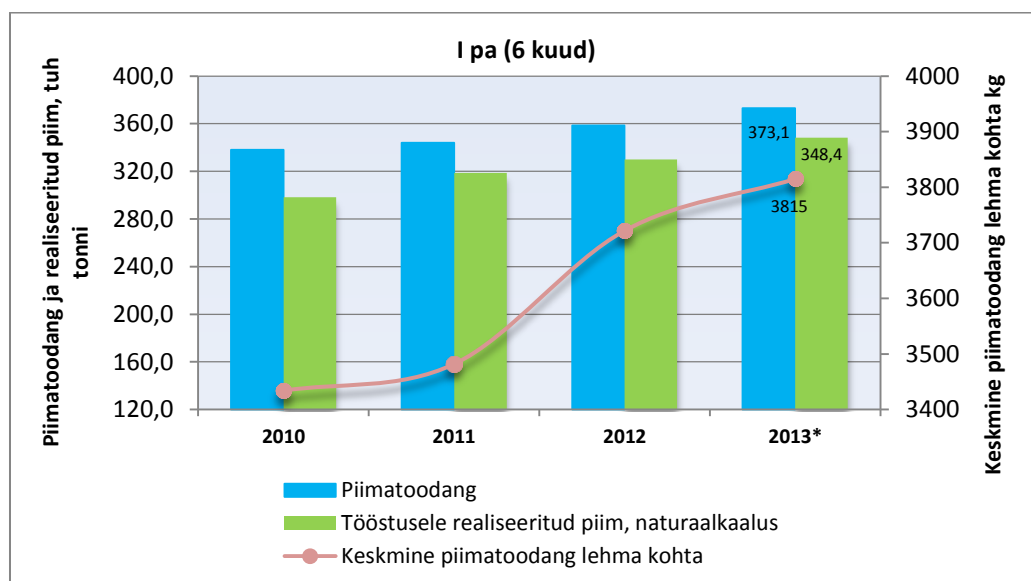
1. juulil 2013. aastal sai Horvaatiast 28 Euroopa Liidu liikmesriik. Selle läbi suurenes Euroopa Liidu elanikkond 4,5 mln inimese võrra ja piimatoodang 0,4% jagu².

Euroopa kontekstis 2013. aasta I pa piimatootmine vähenes märgatavalt, enim aprillis, kui olid ebatavaliselt külmad ilmad. Kui üldiselt piimatootmine langes, siis Hollandis, Saksamaal, Balti riikides ja Kreekas piimatoodang suurenes. 2012/13 tootmisaasta arvestuses ületasid Austria, Saksamaa, Taani ja Poola neile määratud piimatootmiskvoodi.

Piimatoodangu vähenemine Euroopas kestab juba 2012. aasta keskpäigast ning selle peamine põhjus on sööda kehv kvaliteet ja vähesus. Lisaks avaldas piimatoodangu langusele olulist mõju külm kevad, mis pärssis rohukasvu ja karjatamist.

² EDA. 1st semester 2013 European Dairy Association Major Issues 27

Lisa

Joonis 13. Piimatoodang ning realiseeritud piim 2010-2013 I poolaastal.
Allikas: SA.

Tabel 2. Piimaga seotud näitajate muutus I poolaasta arvestuses 2012-2013 a.
(pa – poolaasta; pp – protsendipunkt)

	2013 I pa		Muutus 2013/2012 I pa	
			+	-
Piimatoodete osatähtsus				
Võrreldes kogu tegevusalade toodanguga	3,2%	↘		0,2 pp
Võrreldes töötleva tööstuse toodanguga	3,7%	↘		0,3 pp
Võrreldes toiduainete (koos joogiga) toodanguga	24,6%	↘		1,9 pp
Piimatoodete eksport võrreldes kogu tegevusalade ekspordiga	2,5%	↗	0,8 pp	
Piimatoodete eksport võrreldes töötleva tööstuse ekspordiga	2,8%	↗	1,0 pp	
Piimatoodete eksport võrreldes toiduainetööstuse (koos joogitootmise) ekspordiga	24,9%	↘		1,2 pp
Töötlemine				
Joogipiim	42,8 tuh t	↘		-0,9%
Koor	15,1 tuh t	↗	30,2%	
Hapendatud piim	20,3 tuh t	↘		-3,3%
Või (82%)	1,5 tuh t	↘		-40,0%
Või (80% - <90%)	1,4 tuh t	↘		-44,0%
Juust	20,9 tuh t	↘		-3,2%
Kohupiim	8,9 tuh t	↘		-3,3%
Toorpiima tootjale makstav 1 kg hind	0,33 €	↗	4,2%	
2,5%-lise piima 1 l töötleva väljamüügihind	0,41 €	-	-	-
2,5%-lise 1 l piima jaehind	0,58 €	↘		-2,2%
Mahepiima 1 l tootjahind	0,56 €	↗	14,3%	
Majandustegevuse näitajad				
Piimatööstuse müügitulu	188,1 mln €	↗	1,5%	
Piimatööstuse kogukulud	182,6 mln €	↗	2,9%	
Piimatööstuse kasum	5,44 mln €	↘		-29,0%
Piimatöötlemisettevõtete arv	24	↗	3	
Keskmine tööga hõivatud isikute arv piimatööstuses	2084	↘		-4,5%

Tööviljakus piimatööstuses	4,96 tuh €	↘		-4,9%
Puhas lisandväärtus piimatööstuses	10,5 mln €	↘		-18,0%
Piimatööstuse töötasu kuus (brutona)	910 €	↗	5,0%	
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse kokku	6,42 mln €	↘		-1,2%
Ehitiste soetamine	0,03 mln €	↗	3x	
Ehitamine ja ehitiste rekonstrueerimine	0,92 mln €	↗	86,6%	
Transpordivahendid	0,24 mln €	↗	50,3%	
Muud masinad, seadmed ja inventar	5,2 mln €	↘		-10,1%

	2013 I pa		Muutus 2013/2012 I pa	
			+	-
Jaehind				
Hapukoor 20%, 1 kg	1,68 €	↘		-0,5%
Või >82%, 175-200 g pakend, 1 kg	7,71 €	↗	3,8%	
Naturaaljuust (25-27%) 1 kg	7,36 €	↘		-1,2%
Piim 3,5% 1 l kartong	0,90 €	↗	0,9%	
Keefir 2,5% 1 l kile	0,67 €	↗	1,5%	
Töötaja väljamüügihind				
Edam 1 kg	3,21 €	↘		-4,3%
Gouda 1 kg	3,83 €	↘		-6,7%
Tilsit 1 kg	3,23 €	↘		-2,1%
Kodujuust 4%	2,54 €	↗	5,8%	
Või 25 kg	3,29 €	↘		-6,7%
Või 150-250 g	4,72 €	↗	2,5%	
Väliskaubandus				
Piimatoodete ekspordi käive	98,8 mln €	↗	12,3%	
Piimatoodete impordi käive	31,8 mln €	↗	33,2%	
Piimatoodete väliskaubanduse bilanss	67,0 mln €	↗	4,5%	
Piimatoodete osatühtsused ekspordikäibes			Muutus käibes	
Joogiim ja rõõskoor	40,5%	↗	46,0%	
Fermenteeritud piimatooted (pett, jogurt, keefir jt.)	7,3%	↘		-11,5%
Pulbrid	0,7%	↘		-72,3%
Vadakutooted	4,3%	↘		-20,7%
Või	4,1%	↗	0,4%	
Juust	34,9%	↗	4,7%	

	2013 I pa		Muutus 2013/2012 I pa	
			+	-
Piimatootmine				
Piimatoodang	373,1 tuh t	↗	4,1%	
Realiseeritud piim, naturaalkaalus	348,4 tuh t	↗	5,5%	
Keskmine piimatoodang lehma kohta	3815 kg	↗	2,5%	
Eliitsordi piim	232,6 tuh t	↗	14,5%	
Kõrgema sordi piim	110,3 tuh t	↘		-9,0%
I sordi piim	4,8 tuh t	↗	11,6%	
Sorditu	0,7 tuh t	↘		-53,3%
Toorpiima keskmine kokkuostuhind				
Eestis	326,1 €/t	↗	4,2%	
EL-is	356,3 €/t	↗	5,4%	
Lätis	293,8 €/t	↗	1,6%	
Leedus	296,4 €/t	↗	9,6%	
Soomes	439,9 €/t	↗	0,4%	